

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-25>

DIGITALIZATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS UNDER MARTIAL LAW: LEGAL FOUNDATIONS AND CHALLENGES OF THE E-CASE SYSTEM IN UKRAINE

ЦИФРОВІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА ВИКЛИКИ СИСТЕМИ E-CASE В УКРАЇНІ

Tikhonov A. M.

*Student, Specialty D8 “Law”,
Expert– NAQA
Bogdan Khmelnitsky Melitopol State
Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Тіхонов А. М.

*студент спеціальності D8 «Право»,
експерт– НАЗЯВО
Мелітопольський державний
педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Nesterova S. V.

*Student, Specialty D8 “Law”
Bogdan Khmelnitsky Melitopol State
Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Нестерова С. В.

*студентка спеціальності
D8 «Право»
Мелітопольський державний
педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна
Науковий керівник:*

Scientific supervisor:

Predmestnikov O. H.

*Doctor of Legal Sciences, Professor,
Honored Lawyer of Ukraine
Head of the Department of Law
Bogdan Khmelnitsky Melitopol State
Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Предместніков О. Г.

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
завідувач кафедри права
Мелітопольський державний
педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Запровадження інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування (ІТС ДР) в умовах повномасштабної війни та євроінтеграційного курсу України актуалізує комплекс нерозв'язаних теоретико-прикладних проблем. Чинний КПК України оперує категорією «документ» у традиційному матеріальному розумінні, що породжує концептуальну суперечність із природою цифрових даних. Водночас питання допустимості електронних доказів, рівного доступу учасників провадження до системи та відповідності її кіберзахисту стандартам ЄС залишаються недостатньо дослідженими в науковій літературі [1; 2]. Зазначені прогалини визначають необхідність

комплексного аналізу правових засад функціонування системи e-Case та перешкод її імплементації.

Мета дослідження – на підставі аналізу норм КПК України, актів ЄС та судової практики виявити системні правові виклики цифровізації кримінального провадження і сформулювати пропозиції щодо їх усунення.

У дослідженні застосовано: догматично-юридичний метод – для аналізу норм статей 99, 106-1, 290 КПК України; порівняльно-правовий метод – для зіставлення вітчизняного регулювання з Директивою (ЄС) 2016/680 та Конвенцією 108+ Ради Європи; метод системного аналізу – для дослідження взаємодії між ІКС ДР, ЄРДР та ЄСІТС.

Правовим підґрунтям електронного провадження є стаття 106-1 КПК України, яка закріплює поняття інформаційно-комунікаційної системи досудового розслідування (ІКС ДР), як системи для створення, збирання, зберігання, пошуку та передачі матеріалів кримінального провадження. Принципово важливо, що процесуальні рішення, підписані кваліфікованим електронним підписом (КЕП), отримують рівнозначну юридичну силу з паперовими аналогами [3]. Система функціонує у взаємодії з ЄРДР та ЄСІТС, утворюючи єдиний цифровий хребет кримінального процесу.

Разом із тим аналіз законодавства виявляє глибоку концептуальну суперечність: КПК України традиційно мислить документ як фізичний об'єкт, тоді як цифровий файл за своєю природою є нематеріальним [2]. Ця суперечність набуває практичного значення у питанні про «оригінал» електронного документа, який може одночасно існувати на численних серверах. На думку авторів, вирішення проблеми потребує законодавчого закріплення в статті 99 КПК України поняття електронного оригіналу через сукупність цифрових ідентифікаторів – хеш-суми та верифікованих метаданих, а не через прив'язку до конкретного носія інформації.

Повномасштабна війна в Україні надала цифровізації характеру стратегічної необхідності. Загроза фізичного знищення архівів кримінальних проваджень перетворила електронне провадження з реформаторської ініціативи на інструмент виживання правової системи [2]. Станом на 2024 рік правоохоронними органами зареєстровано понад 190 тис. воєнних кримінальних правопорушень [5]. Цифровізація забезпечила територіальну незалежність проваджень: слідчі та прокурори отримали можливість дистанційного доступу через захищені канали зв'язку, що виявилось критично важливим під час вимушеної релокації органів правопорядку [2].

Судова практика 2024–2025 років виробила три критерії допустимості електронних доказів: належне джерело (ідентифікованість пристрою або ресурсу), цілісність (верифікована хеш-сумами та метаданими) та автентичність (підтвердження особи автора або

власника облікового запису) [4]. Верховний Суд України визнав допустимими скріншоти з месенджерів за умови їхнього оцінювання у сукупності з іншими доказами [4]. У контексті документування воєнних кримінальних правопорушень особливого значення набувають OSINT-дані та геолоковані метадані, зокрема GPS-координати та часові мітки цифрових зображень.

Перехід на хмарні КЕП («Дія.Підпис» «Вчасно.КЕП») усунув ризики, пов'язані з фізичним апаратним токеном. Водночас захист персональних даних учасників провадження потребує гармонізації з вимогами Директиви (ЄС) 2016/680 [6] та Конвенції 108+ [7] через впровадження протоколів шифрування й обов'язкової двофакторної автентифікації. Дослідження 2024 року фіксують відсутність повноцінного доступу адвокатів до окремих модулів e-Case як один із ключових організаційних бар'єрів [1]. З погляду авторів, це є потенційним порушенням права на захист, гарантованого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати такі пропозиції *de lege ferenda*. По-перше, необхідно закріпити в статті 99 КПК України поняття електронного оригіналу через сукупність цифрових ідентифікаторів (хеш-сума, верифіковані метадані), що усуне концептуальну суперечність між матеріальним трактуванням документа і природою цифрових даних. По-друге, слід законодавчо забезпечити адвокатам рівний доступ до всіх процесуальних модулів системи e-Case, привівши відповідне регулювання у відповідність зі стандартом статті 6 СКПЛ щодо права на захист. По-третє, інфраструктуру ІКС ДР доцільно сертифікувати за вимогами Директиви (ЄС) 2016/680 і Конвенції 108+, що є необхідною умовою як технічної надійності системи, так і майбутньої інтеграції з платформою e-CODEX в межах евроінтеграційного процесу.

Література:

1. Попович М. В. Особливості ведення ЄРДР та інформаційно-телекомунікаційної системи на етапі досудового слідства. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Сер. Право*. 2024. Вип. 85, ч. 4. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.85.4.58
2. Nazarko A. E-Evidence in Ukrainian Criminal Justice: Exploring the Legal Realities and Theoretical Perspectives. *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Сер. Право*. 2023. Вип. 80, ч. 2. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.80.2.28
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.03.2026).
4. Романюк В. В., Абламський С. Є. Критерії допустимості цифрових доказів у кримінальному процесі. *Проблеми законності*. 2024. Вип. 2. DOI: 10.32631/pb.2024.2.13

5. Понад 190 тисяч воєнних злочинів: Офіс Генпрокурора представив Комісії ООН масштаби злочинів РФ. Офіс Генерального прокурора України. 2024. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/ponad-190-tisyac-vojennix-zlociniv-ofis-genprokurora-predstaviv-komisiyi-oon-masstab-i-zlociniv-rf-proti-ukrayini> (дата звернення: 15.03.2026).

6. Директива (ЄС) 2016/680 від 27.04.2016 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних компетентними органами... URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680> (дата звернення: 15.03.2026).

7. Протокол про внесення змін до Конвенції 108+ від 10.10.2018. Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1> (дата звернення: 15.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-677-5-26>

**CENTER FOR LEGAL INFORMATION, PROFESSIONAL
DEVELOPMENT AND EXPERT RESEARCH:
CONCEPT AND EUROPEAN ANALOGUES**

**ЦЕНТР ПРАВНИЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ПРОФЕСІЙНОГО
РОЗВИТКУ ТА ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ:
КОНЦЕПЦІЯ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ АНАЛОГИ**

Shevchuk O. A.

*Candidate of Law, Director of the
Center for Legal Information,
Professional Development
and Expert Research,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine*

Шевчук О. А.

*кандидат юридичних наук, директор
Центру правничої інформації,
професійного розвитку та
експертних досліджень юридичного
інституту,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

Глобальні виклики сучасності формують принципово нові вимоги до правової системи України і до якості підготовки юристів. В умовах, коли Україна реалізує безпрецедентний за масштабом курс на інтеграцію до Європейського Союзу, особливої стратегічної ваги набувають інституції, здатні одночасно генерувати правничі знання, впливати на законодавчий процес і виховувати нове покоління фахівців, які розуміють логіку та цінності європейського права. Саме в цьому